

Kırıkkale Üniversitesi Tarih Bölümü öğretim üyelerinden Doç. Dr. Ahmet Nezihi (Turan) dikkate değer bir kitap yayımladı: Oçen Jalko-Üç günlük dünya/Bir günlük hikâye (Paradigma Yay. Aralık 2004. Tif: 0532 403 21 49).

Kitap Ahmet Nezihi'nin görevle gittiği ve iki yıla yakın kaldığı Kırım'dan izlenimler, bilgiler, düşünceler, duygular, tasvirler, tahliller aktarıyor.

Yazar 2000 yılının sonlarında TİKA'dan (Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı) bir davet alıyor; kendisine Kırım'da görev yapıp yapamayacağı soruluyor.

Simferopol'deki Devlet Sanayi ve Pedagoji Enstitüsü'nde çalışması, enstitüye bağlı Filoloji Fakültesi'nde hocalık yapması ve önceden planlanan Türkoloji Bölümü'nü kurması isteniyor.

Teklifi kabul eden Ahmet Nezihi'nin Kırım macerası böylece başlamış oluyor. Yazar, kitabın "Başlarken" bölümünde şunları ifade ediyor: "Sovyetlerin dağılmasından sonra yaşananlar hakkında hiçbir şey bilmiyordum. Yaşananlar'ı italik yazmamın sebebi şu: Yakın çevrem ve onlara bilgi taşıyanlar Türk'e, Türklüğe özel anlam atfeden, bunlara ilişkin idealize edilmiş fikirler taşıyan milliyetçi-muhafazakâr kişilerdi. Atfedilen özel anlamlar yüzünden yaşananlara pek bakmazlar, genellemeleri sever, baksalar da göremezlerdi."

Ahmet Nezihi'nin aktardıkları arasında kendi hususi hayatı, duygu ve düşünceleri kadar bu "bakılıp da görülmeyen", görülse bile bir mâna verilip, tefsir edilemeyen hususlar var. Yazar ayrıntıları atlamıyor.

Kırım Ukrayna'ya bağlı bir özerk cumhuriyet. Son istatistiklere göre nüfusun %67'si Rus, %22'si Ukrayn, %10'u Tatar ve %1'i diğer. Resmî dil Ukraynca, geçerli dil Rusca.

Türkiye'deki milliyetçiler onlara her ne kadar "Kırım Türkleri" diyorsa da, onlar kendilerine "Kırım Tatarları" diyormuş.

Yazar gurbetteki ruh halini şöyle tasvir ediyor: ".....kendi yazdıklarımı okuduğumda da, gözüme, modern-yarı romantik-muhafazakâr biri gibi göründüm.... bir yığın olayı ve kişiyi tahkiye ettiğime bakmayın, Kırım'da yalnızdım. Uzlet'in ne büyük nimet olduğunu orada öğrendim. Bu nimeti yalnız yıldızlarla paylaşabilirdim, öyle de yaptım."

Gerçekten de A. Nezihi'nin kitapta "yıldızlara bakmak" başlıklı nefis bir metni var.

Yapılması gerekenler konusunda yazarın eleştirileri dikkate değer. Şöyle diyor: "Adına görev yaptığım kurumun başkanına işlerini doğru dürüst yapmadıklarını, asıl sıkıntının bu olduğunu yazdığım da bana takdir yazısı yollamışlardı. Çok sert bir cevap yazmış, dediklerimi anlamalarını veya beni görevden almalarını istemiştim. Almadılar, galiba nasıl alacaklarını bilmiyorlardı. Raporlar, yazılar yazdım, şifahen söyledim, bir türlü ehemmi mühimden ayırdedemediler. Döneli bir yılı geçti, ne yaptığımı sormadılar. Zaten geldiğimde bütün idarecileri değişmişti; hâlâ da değişmeye devam ediyor, ama ne değişiyor anlamıyorum. Ne TİKA'nın ne de genel anlamda Türkiye'nin "Türk Dünyası" ile ilgili bir master planının olmadığını acıyla gördüm, yaşadım".

Ahmet Nezihi'nin kitabını güzel Türkçesi, donanımlı bilgi birikimi, duygusal tarafları ve bütün bunların ötesinde taşıdığı edebî lezzet sebebi ile sevdim. Ayrıca Türk Dünyası bağlamında "Oralarda neler oluyor?" sorusuna hamasî yâveler yerine, soğukkanlı, vukufu tesbit ve tahliller getirmesi de ayrı bir hususiyet. Benzer kitaplar arasında böylesine raslayacağınızı sanmıyorum.

Peki "oçen jalko" ne demek?

Rus dilinde "çok yazık" mânasına geliyor. Kırım'dan ayrılırken otelin temizlik işlerine bakan Yelena, A. Nezihi'ye: "Demek gidiyorsunuz, çok yazık!" demiş. Göz yaşartan bir tabir.

Oçen Jalko'yu bitirdiğimde A. Nezihi için şöyle düşündüm: Bu arkadaş roman yazmalı. Eğer yazmıyorsa; oçen jalko!

Mustafa Kutlu / Yeni Őafak

<http://yenisafak.com.tr/arsiv/2005/subat/09/mkutlu.html>